

Životní prostředí – prostředí pro život

Dobrovolně k environmentální a společenské odpovědnosti

Mgr. Miroslav Novák a Mgr. Daniel Hájek

Odbor finančních a dobrovolných nástrojů, MŽP

Listina základních práv a svobod stanovuje právo na příznivé životní prostředí. Jak ale můžeme příznivé životní prostředí zajistit? Dlouhodobě se osvědčují tři cesty, respektive jejich kombinace. První cestou je restrikce. Zakážeme některé činnosti poškozující životní prostředí a za porušení zákona potrestáme. Druhou cestou jsou přímé finanční pobídky. Nabídneme přitažlivé výhody pro ty, kdo životní prostředí chrání, a za takové činnosti je odměníme. A třetí cestou je cesta dobrovolnosti. Patří sem výchova či vzdělávání, ale i dobrovolné závazky jako například ekoznačení.

V případě environmentální výchovy, vzděláváme lidi k tomu, aby se pro šetrné chování vůči životnímu prostředí mohli rozhodnout dobrovolně sami. Vzdělávání je cesta, která nesází na vnější motivaci, metodu cukru a biče, ale na motivaci vnitřní. Vzdělávání nám pomáhá vytvářet kulturu přátelskou k přírodě, společnost, která vidí hodnotu a užitek v čistém a zdravém životním prostředí naší země a naší planety i bez odměn a trestů.

Environmentální výchova se u nás etablovala jako specifická vzdělávací oblast a jako účinný nástroj ochrany životního prostředí. Na její realizaci se podílejí stovky organizací, od institucí veřejné správy a samosprávy, přes školy a školská zařízení až po nestátní neziskové organizace. Tyto organizace mají různé role, doplňují se a spolupracují a společně vytvářejí celostátní systém environmentální výchovy.

Je hodně způsobů, jak MŽP tento systém EVVO v ČR podporuje. V první části prezentace zazní mj. příklady EVVO projektů, které MŽP koordinuje či podporuje a lze je označit za odpovědné, udržitelné i úspěšné. Jedná se o projekt Škola pro udržitelný život, Kampaň #dostbyloplastu a novou publikaci k učení venku s názvem Tajemství školy za školou.

Druhá část prezentace se zaměří na dobrovolné přístupy, ke kterým patří i již zmíněné ekoznačení. To na jedné straně umožňuje podnikům důvěryhodně prokázat, že jejich výrobky jsou skutečně šetrnější k životnímu prostředí a mnohdy i zdraví uživatelů. Spotřebitelé pak nákupem takto označených produktů snižují bez vynaložení jakékoliv úsilí svůj vliv na životní prostředí. Mimo ekoznačky Ekologicky šetrný výrobek / služba a Ekoznačka EU, které uděluje Ministerstvo životního prostředí ve spolupráci s CENIA je možné setkat i skandinávskou ekoznačkou „Nordic Swan“, resp. německou „Blue Angel“.

Další možností, jak mohou organizace (včetně organizací veřejné správy) dospět ke snížením dopadů svých činností na životní prostředí je zavedení systémů environmentálního managementu (nejznámější jsou EMAS a ISO 14001). Tyto systémy implementují ochranu životního prostředí do řídicích a funkčních struktur a procesů a stanou se tak nedílnou součástí každodenních aktivit.

Stejně jako ostatní spotřebitelé může i veřejná správa upřednostňovat při nákupech environmentálně šetrnější výrobky a služby, což je označováno jako environmentálně odpovědné veřejné zakázky. Současná legislativní úprava takový postup umožňuje. Ministerstvo životního prostředí pro usnadnění vydalo Metodiku pro environmentálně odpovědný přístup při zadávání veřejných zakázek a nákupech státní správy a samosprávy, která obsahuje návod, jak postupovat při nákupech v deseti oblastech s tím, že budou počet oblastí postupně vzrůstat.

